

Engels op de basisschool (VII): fact-free politics

Staatssecretaris Dekker heeft deze week een Plan van Aanpak naar de Tweede Kamer gestuurd voor de invoering van vroeg vreemdetalenonderwijs (vvto) op de basisschool.¹ Hij wil zo snel mogelijk een wetsvoorstel indienen dat basisscholen de mogelijkheid geeft maximaal 15% van de lessen in het Engels te geven. Daarnaast start hij per januari 2014 een proefproject waarin 30 tot 50% van de lessen in het Engels wordt aangeboden.

Deze bestuurlijke voortvarendheid is in twee opzichten bevreemdend. In de eerste plaats stelde de staatssecretaris drie weken geleden in antwoord op kamervragen dat het onaanvaardbaar is dat basisscholen leerlingen op grond van hun etnische herkomst (of meer in het algemeen: op grond van taalachterstand) zouden weigeren.² Maar met het voorgenomen wetsvoorstel zet hij de deur wijd open voor dergelijke toelatingselectie, tenzij de wetgever passend onderwijs zou afdwingen met de bepaling dat scholen naast hun vvto-klassen ook 100% Nederlandstalige klassen moeten blijven aanbieden voor leerlingen met achterstand in de Nederlandse taal.³

In de tweede plaats spreekt de staatssecretaris vóór zijn beurt. Er was beloofd dat het ministerie pas knopen zou doorhakken als de resultaten van twee evaluatieprojecten beschikbaar waren: het FLiPP-project en het Pilotproject 15%. Van het Pilotproject is wel een interimverslag, maar nog geen eindverslag beschikbaar.⁴ En van het FLiPP-project is weliswaar een summier eindverslag beschikbaar, maar daarin wordt verwezen naar een wetenschappelijke eindrapportage die nog niet verschenen is. Bovendien blijkt uit het gepubliceerde verslag dat de onderzoekers van het FLiPP-project er niet in zijn geslaagd de onderzoeksvragen van hun opdrachtgever OCW adequaat te beantwoorden.⁵ De staatssecretaris stelt dus ten onrechte dat '(door) onderzoek (is aangetoond) dat er geen negatieve effecten zijn voor het Nederlands van leerlingen, als 15% van de onderwijstijd les wordt gegeven in het Engels (...).' Integendeel, de staatssecretaris bedrijft fact-free politics. In het interimverslag van Pilotproject geven de betrokkenen uit de dertien deelnemende basisscholen duidelijke signalen dat sommige categorieën leerlingen door het vvto geschaad worden in hun taalontwikkeling Nederlands:

- Eén van de twaalf geïnterviewde directieleden taxeert dat breedschalige invoering van CLIL (Engels-talig immersieonderwijs) in theorie haalbaar is maar dat het onzeker is of het ook in de praktijk lukt, vooral op scholen waar leerlingen al moeite hebben met de Nederlandse taal (p.15).
- Eén van de 17 geïnterviewde leerkrachten taxeert dat vvto en CLIL lastig is voor kinderen die niet Nederlands als moedertaal spreken: zij moeten eerst deze taal goed begrijpen (p.22). Een andere leerkracht geeft aan dat het voor leerlingen met dyslexie lastig is om nog een taal erbij te gaan leren (p.22). Gesteld wordt dus dat CLIL niet geschikt is voor elke leerling (bijvoorbeeld: leerlingen met gedrags- of taalproblemen) (p.33).
- Vele leerkrachten menen dat scholen waar taalproblemen voorkomen, wellicht minder geschikt zijn voor invoering van CLIL; ook scholen waar gedrags- en leerproblemen voorkomen worden in dit verband genoemd (p.25).
- Een kleine meerderheid van de dertien geïnterviewde ouders is van mening dat de extra taal (Engels) geen slechte invloed lijkt te hebben op de Nederlandse taalontwikkeling (p.27). Dus omgekeerd: de grootst mogelijke minderheid (zes van de dertien ouders?) vreest dat 15% onderdompeling in het Engels een slechte invloed heeft op de Nederlandse taalontwikkeling.

Toegegeven, deze gegevens kunnen niet als *bewijs* dienen dat 15% Engelstalig immersieonderwijs schadelijk is voor sommige categorieën leerlingen. Maar anderzijds mag men deze signalen van ervaringsdeskundigen niet zomaar negeren. En deze gegevens bieden in elk geval een indicatie dat vvto-scholen in redelijkheid menen te kunnen besluiten dat leerlingen die moeite hebben met de Nederlandse taal, die Nederlands niet als moedertaal spreken of die te kampen hebben met dyslexie of met gedrags- of taalproblemen beter naar een andere school kunnen worden verwezen. Voor basisscholen die de instroom van allochtonen willen afremmen en die de beker van het passend onderwijs aan zich voorbij willen laten gaan, is het vvto een aantrekkelijke optie.

Tot zover het interimverslag van het Pilotproject 15%. Maar ook het gepubliceerde eindverslag van het FLiPP-project geeft volop aanleiding tot de hypothese dat leerlingen met een taalachterstand in het Standaardnederlands door het vvto erin belemmerd worden die achterstand zo snel mogelijk in te lopen.⁶ Het probleem is echter dat het discours rond vvto beheerst wordt door vurige propagandisten.⁷ Ze spreken geen onwaarheden, maar ze zetten de waarheid wel naar hun hand. Zo laat bijvoorbeeld ook de Stichting

Leerplanontwikkeling (SLO) zich door taalkundige spitsvondigheden om de tuin leiden. In haar *Vakdossier Engels in het Basisonderwijs* (2011, p.35-38) is een paragraaf gewijd aan *Engels en Meertaligheid*.⁸ Onder verwijzing naar uitkomsten van wetenschappelijk onderzoek wordt gesteld: ‘Ook een vroeg aanbod van Engels is niet nadelig voor hun beheersing van het Nederlands: anderstalige leerlingen profiteren niet minder van het Nederlandse taalaanbod als zij daarnaast Engels krijgen aangeboden.’ Gemakshalve vergeet men de kritische vraag te stellen in hoeverre leerlingen met een taalachterstand in het Standaardnederlands, geconfronteerd met 15% vermindering van het Nederlandstalige aanbod, een navenante vertraging bij het inlopen van hun achterstand zullen ondervinden.

Wes Holleman

weblog onderwijs 14-7-2013

<http://www.onderwijsethiek.nl>

¹ <http://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ocw/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2013/07/10/kamerbrief-met-plan-van-aanpak-engels-in-het-primair-onderwijs.html>

² <http://www.onderwijsethiek.nl/onderwijs/discrimineren-basisscholen-aan-de-poort> (19/6/2013)

³ Zo'n wettelijk gebod kan in diverse vormen worden gegoten, bijvoorbeeld: geen vvto voor gewichtslernen, of vvto uitsluitend in de vorm van een *verrijkingsprogramma* voor leerlingen die niet met taalachterstand in het Standaardnederlands te kampen hebben. Zo wil de Vlaamse regering de regel invoeren dat basisscholen reeds in groep 4 met Frans, Engels of Duits mogen starten, op voorwaarde dat leerlingen geen taalachterstand in het Standaardnederlands hebben. URL: <http://www.onderwijsethiek.nl/onderwijs/meertaligheid-op-de-basisschool> (1/5/2013).

⁴ *Ervaringsrapport Proefproject 15% vvto* (augustus 2012). URL: <http://www.europeesplatform.nl/sf.mcgi?3624>

⁵ <http://www.onderwijsethiek.nl/onderwijs/engels-op-de-basisschool-het-flipp-project> (10/3/2013)

⁶ Zie ook: *De kracht van meer taal* (2012), uitgegeven door Forum, Instituut voor multiculturele vraagstukken. URL: <http://www.forum.nl/Portals/0/publicaties/de-kracht-van-meer-taal.pdf>

⁷ Hun katalysator is het *Europees Platform*, dat zich richt op de internationalisering van het Nederlandse onderwijs, gefinancierd door de Europese Commissie en het ministerie van OCW. Op zijn beurt financiert het Platform (samen met het *Landelijk netwerk voor tweetalig onderwijs*) de bijzondere leerstoel *Tweetalig Onderwijs*, welke van 2012 tot 2017 bezet wordt door Rick de Graaff (Universiteit Utrecht), die tevens voorzitter van het *Platform vvto* is.

⁸ <http://www.slo.nl/downloads/2011/engels-in-het-basisonderwijs-vakdossier.pdf> (2011); zie ook: http://www.slo.nl/primair/nieuwsbrieven/taal/tt3-5/Engels_in_het_basisonderwijs.pdf/ (2012/2013)